

Til høringsinstansene

Deres ref:

Vår ref: 2018/281013

Dato: 14.12.2018

Org.nr: 985 399 077

Statens tilsyn for planter, fisk, dyr og næringsmidler

HØRING – FORSLAG TIL ENDRING I KRAV TIL TRANSPORT AV FISK KNYTTET TIL PD

På vegne av Nærings- og fiskeridepartementet sender Mattilsynet på høring forslag til endringer i følgende forskrifter:

- Forskrift 17. juni 2008 nr. 820 om transport av akvakulturdyr (transportforskriften)
- Forskrift 29. august 2017 nr. 1318 om tiltak for å forebygge, begrense og bekjempe pankreassykdom (PD) hos akvakulturdyr (nasjonal PD-forskrift)

Høringsforslaget må ses i sammenheng med den pågående høringen med forslag til endringer av PD-forskriften knyttet til prøvetaking som du finner lenke til [her](#).

Høringsfristen settes til **11. februar 2019**.

Hovedinnhold i forskriftsutkastet:

Det er på høring et forslag om å endre kravene til testing for PD, herunder oppheving av krav om rutinemessig testing av rensfisk for PD før flytting.

I dette høringsbrevet foreslås nye regler om flytting og transport av rensfisk. Det foreslås forbud mot å flytte rensfisk fra anlegg med ubehandlet sjøvann ut av PD-sonen.

Det stilles samme krav til gjennomføring av brønnbåttransport av all type fisk som skal til andre anlegg, med unntak av slaktermerder, uavhengig av om fisken kommer fra et settefiskanlegg eller et annet matfisk- eller stamfiskanlegg.

Det foreslås at unntaket fra karantenetid på 48 timer og attestering på gjennomført rengjøring og desinfeksjon når en brønnbåt har levert fisk inn til PD-sonen innskrenkes.

1. Bakgrunnen for forslaget

Mattilsynet ba i januar 2018 Veterinærinstituttet gjøre en faglig vurdering av begrunnelsen for testing av rensfisk for PD-virus (SAV). Veterinærinstituttet har konkludert med følgende:

«Det er ikke noe som tilsier at testing av rensefisk for SAV før flytting gir noen nyttig informasjon om risikoen for spredning av SAV ved flytting av fisken. Smittestatus i området der fisken flyttes fra er det som avgjør risikoen for smittespredning. Konsekvensen av smittespredning avgjøres av smittestatus i området der fisken flyttes til. Smittestatus i et område bør vurderes utifra resultatene av den månedlige screeningen for SAV i lokaliteter med mottakelige arter og mulig risikoaktivitet i området.»

Vurderingen fra Veterinærinstituttet er bakgrunnen for forslaget om å oppheve krav om rutinemessig testing for SAV før flytting av rensefisk som allerede er på høring, og er grundigere beskrevet i høringen knyttet til prøvetaking. Dette gir imidlertid behov for nye regler om flytting og transport av rensefisk.

En ny vitenskapelig artikkel om spredning av PD antyder at betydningen av brønnbåtbevegelser som risikofaktor for spredning av PD er undervurdert. Transportforskriftens § 20a tredje ledd gir unntak fra krav til 48 timers karantenetid for transporter utenfra og inn til PD-sonen når brønnbåten går direkte ut av sonen etter levering av fisken. Intensjonen med unntaket var at det ikke skulle stilles unødig strenge krav til brønnbåttransporter med lav risiko for smittespredning. Tanken var at unntaket først og fremst skulle dekke transport av settefisk, men slik det nå er formulert, favner det bredere enn det.

Vi foreslår at unntaket bare skal gjelde når brønnbåten har transportert settefisk til et akvakulturanlegg i PD-sonen som enten er tom for fisk, eller bare har fisk som nylig er satt ut.

2. Innholdet i forskriftsutkastet – endringer i transportforskriften

2.1. Unntak fra krav om karantenetid – § 20 a andre og tredje ledd

I gjeldende forskrift § 20 a andre ledd er det krav om karantenetid på minst 48 timer for brønnbåter som forlater PD-sonen etter at transport og andre oppdrag med håndtering av levende laks, ørret, regnbueørret og røye er utført innenfor PD-sonen. Da skal også gjennomført rengjøring og desinfeksjon være inspisert og attestert av veterinær eller fiskehelsebiolog, se § 20a første og andre ledd. Sannsynlighet for overføring av smitte fra brønnbåtens brønn og rørsystemet har hatt størst betydning for kravet om skjerpet hygiene, vi har ikke lagt avgjørende vekt på eventuell skrogsmitte. I bestemmelsens tredje ledd er det gjort unntak fra disse kravene. Kravene *«gjelder ikke for transporter av fisk utenfra og inn til PD-sonen når brønnbåten går direkte ut av sonen etter levering av fisken»*.

Intensjonen med unntaket i tredje ledd var at det ikke skulle stilles unødig strenge krav til brønnbåttransporter med lav risiko for smittespredning. Unntaket ble først og fremst gitt med tanke på brønnbåttransport av settefisk utenfra og inn til PD-sonen til anlegg som enten er tom for fisk, eller bare har fisk som nylig er satt ut.

Ny vitenskapelig artikkel om spredning av PD

Veterinærinstituttet har nylig publisert en epidemiologisk artikkel om spredning av PD (Haredasht et al., Prev Vet Med. 2018; <https://doi.org/10.1016/j.prevetmed.2018.05.019>). I denne undersøkelsen ble det definert to hovedtyper høyrisiko kontakt:

- Båtbevegelser fra en PD-positiv lokalitet til en negativ lokalitet i løpet av en periode på inntil syv dager. En båtkontakt er registrert når avstanden er 100-200 m til et anlegg. I undersøkelsen er det ikke kjent hva som har skjedd med brønnbåten mellom kontakt med en PD-positiv lokalitet og en negativ lokalitet, utover at den i mellomtiden ikke har vært i kontakt med andre lokaliteter.
- Sjøveisavstander fra en PD-positiv lokalitet på mindre enn 20, 10 og 5 kilometer.

I undersøkelsen peker høyrisiko brønnbåtbevegelser seg ut som den viktigste risikofaktoren for spredning av PD. Sannsynligheten for spredning av smitte er 0,72 med sensitivitet på 0,84 (modellens evne til å plukke ut de PD-positive anleggene) og spesifisitet på 0,94 (modellens evne til å plukke ut de PD-negative anleggene). Høyrisiko akvakulturrelaterte båtbevegelser generelt har en sannsynlighet for spredning av smitte på 0,11 med sensitivitet på 0,82 og spesifisitet på 0,92. Høyrisiko sjøveisavstander gir sannsynligheter for spredning av smitte på 0,01, 0,03 og 0,13 for henholdsvis avstander på mindre enn 20, 10 og 5 km.

Undersøkelsen baserer seg på en modell som sammenligner hvilken relativ betydning ulike typer høyrisiko kontakt har for spredning av PD. Modellen antyder at høyrisiko brønnbåtbevegelser (0,72) har mer enn fem ganger så stor betydning for spredning av PD enn en sjøveisavstand på 5 km (0,13). Dette til tross for at det ikke er lov å transportere fisk fra et anlegg med PD til et anlegg uten PD.

Resultatene tyder på at både næringsaktørene og myndighetene har undervurdert betydningen av brønnbåtbevegelser som risikofaktor for spredning av PD.

Gjeldende unntak fra karantenetid gir for stor risiko for spredning av PD

Undersøkelsen fra Veterinærinstituttet viser hvor kritisk brønnbåtbevegelser kan være for spredning av PD. Et slakteri innenfor PD-sonen er ikke direkte sammenlignbart med en PD-positiv lokalitet. Sannsynligheten for at et slakteri innenfor PD-sonen håndterer fisk fra PD-positiv lokalitet anser vi som høy. Slakteriet kan derfor være et knutepunkt for spredning av PD. Det gjeldende unntaket åpner for at brønnbåter fortløpende (uten karantenetid) også kan gå frem og tilbake (kippkjøring) med slaktefisk fra anlegg utenfor PD-sonen til slakterier innenfor PD-sonen. Slik aktivitet mener vi fører til en for stor risiko for spredning av PD ut av PD-sonen.

Vi mener ikke at skrogsmitte er det som gir størst grunn til bekymring, men risikoen for smittespredning via båtens brønn og rørsystemer. Effekten av desinfisering er bl.a. avhengig av hvor lenge desinfeksjonsmidlet får virke. Vi legger derfor til grunn at 48 timers karantene etter gjennomført rengjøring og desinfeksjon vil redusere smitterisikoen. Hvor mye risikoen reduseres, er imidlertid ukjent. Et krav om 48 timers karantene for brønnbåt som har levert slaktefisk inn til slakteri innenfor PD-sonen, før den går ut og henter ny slaktefisk utenfor PD-sonen, vil redusere graden av kippkjøring. Dette gir i tillegg en indirekte redusert risiko for spredning av PD ut av PD-sonen.

Det gjeldende unntaket åpner også for at brønnbåter kan gå inn i PD-sonen, levere fisk til anlegg som allerede har hatt fisk i anlegget i lengre tid, og deretter gå ut av PD-sonen til nye oppdrag uten karantenetid. Slik aktivitet mener vi også fører til en for stor risiko for spredning av PD ut av PD-sonen. Sannsynligheten for at anlegg innenfor PD-sonen er smittet med PD øker jo lengre tid fisken har stått i sjøen, selv om anlegget ikke har påvist PD. Vi mener smitterisikoen er akseptabel uten karantenetid for brønnbåten dersom transporten av

settefisk går til et anlegg hvor det ikke er laksefisk fra før. Den kan også være akseptabel dersom det er laksefisk der fra før, men den har vært der så kort tid at det er usannsynlig at den har rukket å bli smittet etter den ble satt ut.

Gjeldende ordlyd i unntaket åpner for risikotrafikk både til slakteri og til anlegg som har hatt fisk lenge. Disse tilfellene kan ikke sies å ha den lave risikoen unntaket var ment å gjelde for.

Unntak fra karantenetid bare ved transport av settefisk til anlegg innenfor PD-sonen

På bakgrunn av det som er nevnt ovenfor foreslår vi at i unntaket fra karantenetid på 48 timer og attestering på gjennomført rengjøring og desinfeksjon innskrenkes. Vi foreslår at unntaket bare skal gjelde når brønnbåten har transportert settefisk til et akvakulturanlegg i PD-sonen hvor det ikke er mer enn 10 dager siden anlegget var brakklagt, og brønnbåten går direkte ut av PD-sonen etter leveringen.

Mattilsynet «kan i særlige tilfeller dispensere» fra kravet om karantene. Målet er at det ikke skal være PD utenfor PD-sonen. Noen ganger er det likevel det, som tilfellet har vært for kontrollområdet nord for PD-sonen. Da kan det tenkes tilfeller der smitterisikoen ved å transportere fisken til slakt i PD-sonen ikke er høyere enn å transportere den til et slakteri i kontrollområdet. I disse tilfellene kan dispensasjon fra karantenekravet være aktuelt.

Vi foreslår også at ordet «levende» fjernes i den første setningen i § 20 a andre ledd. Dette er gjort for at bestemmelsen også bør gjelde i tilfelle brønnbåter blir brukt til håndtering av dødfisk.

2.2. Endringer i § 22 og § 29

Det er foreslått at krav til testing av renseskisk før flytting skal oppheves (se egen høring). Dette erstattes med nye krav til flytting av renseskisk basert på smittestatus i områdene fisken kommer fra og skal til, se forslag til § 9 andre ledd i nasjonal PD-forskrift. Regler for transport av renseskisk bør da også harmoniseres med reglene for flytting av renseskisk i nasjonal PD-forskrift.

Paragraf 22 første ledd i transportforskriften trer i kraft 1. januar 2021, men sjøtransport og behandling av transportvann kan skje i tråd med bestemmelsene i § 22 i overgangsperioden. Hvis det ikke skjer, så er det reglene i transportforskriftens § 29 som gjelder frem til 21. januar 2021. Dette fremgår av overgangsbestemmelsene i § 29.

Endringer i § 22

I gjeldende forskrift § 22 første ledd er det krav om at transportvannet skal behandles før det tas inn i brønnen når brønnbåter transporterer settefisk og stamfisk. Krav om behandling av transportvann gjelder ikke vann som tas inn fra anlegget settefisk eller stamfisk kommer fra. Ved brønnbåttransport av matfisk til et slakteri eller akvakulturanlegg skal transportvannet behandles før det slippes ut fra brønnbåten.

Bakgrunnen for smittehygieniske krav til transportvann ved brønnbåttransport av settefisk og stamfisk er behovet for å redusere smitterisikoen til fisk som transporteres for å bli stående i nye anlegg for videre vekst eller produksjon. Samme smittehensyn gjør seg også gjeldende ved brønnbåttransport av annen fisk som skal i nye anlegg for videre bruk, vekst eller produksjon. Det er relevante smittehensyn både ved transport av renseskisk og matfisk som er tillat flyttet etter godkjent driftsplan.

Det bør stilles samme krav til gjennomføring av brønnbåttransport av all type fisk som skal til andre anlegg med unntak av slaktermerder, uavhengig av om fisken kommer fra et settefiskanlegg eller et annet matfisk- eller stamfiskanlegg. Se forslag til endringer av § 22 første ledd og § 29 bokstav b.

I gjeldende § 22 siste ledd, som har trådt i kraft, er det gitt forbud mot visse typer transport som er angitt i bokstav a, b og c. Vi foreslår at det føyes til en ny bokstav d. Forslaget innebærer at det blir forbudt å transportere renseskisk fra akvakulturanlegg med ubehandlet sjøvann, ut av PD-sonen. Det samme gjelder ved transport fra område der aktuell subtype av SAV forekommer, til område fri for den aktuelle subtypen av SAV.

Endringer i § 29

I gjeldende § 29 bokstav c er det krav om at transport av settefisk av laks, ørret, regnbueørret og røye med brønnbåt ut av PD-sonen skal gjennomføres uten vannutskifting når brønnbåten er innenfor PD-sonen. Vi foreslår at dette kravet også skal gjelde for brønnbåttransport av renseskisk.

Forslaget til endringer i transportforskriften harmonerer med forslag til endring av § 9 andre ledd i nasjonal PD-forskrift.

3. Innholdet i forskriftsutkastet – endringer i nasjonal PD-forskrift

3.1. Endring i krav ved flytting av renseskisk – § 9

I gjeldende PD-forskrift § 9 er det et forbud mot å flytte fisk fra akvakulturanlegg med ubehandlet sjøvann til andre anlegg, med mindre flyttingen er en del av en godkjent driftsplan. Renseskisk er unntatt fra forbudet dersom den har blitt undersøkt for SAV i henhold til § 4 andre ledd. I forslaget om endring av prøvetakingsregimet for PD, som også er på høring, foreslår vi at kravet om testingen av renseskisk før flytting oppheves. Begrunnelsen for dette er at det er smittesituasjonen i det området renseskisken skal flyttes fra som har betydning for renseskisken som vektor for smitte.

Smittefaren, og de potensielt store konsekvensene ved smittespredning til PD-frie områder, tilsier at flytting av renseskisk bør reguleres når testing av renseskisk for SAV ikke er egnet. Veterinærinstituttet har konkludert med at smittestatusen i området der fisken flyttes fra er det som avgjør sannsynligheten for smittespredning. Konsekvensen av smittespredning avgjøres av smittestatusen i området der fisken flyttes til. Smittestatus i et område bør vurderes ut ifra resultatene av den månedlige screeningen for SAV i lokaliteter med mottakelige arter og mulig risikoaktivitet i området.

Veterinærinstituttet konkluderer også med at kommersielt tilgjengelige metoder for behandling av sjøvann er vist effektive mot SAV, men effekten av UV-desinfeksjon av sjøvann på SAV er ikke dokumentert. De mener derfor at det per i dag ikke er mulig å skille mellom anlegg som bruker ubehandlet og de som bruker UV-behandlet sjøvann. Mattilsynet mener likevel at det bør legges vekt på at kommersielt tilgjengelige metoder for behandling av sjøvann er vist effektive mot SAV, selv om effekten av UV-desinfeksjon ikke er dokumentert.

Vi foreslår derfor et forbud mot å flytte renseskisk fra akvakulturanlegg med ubehandlet sjøvann, ut av PD-sonen, se første setningen i forslag til § 9 andre ledd. Det innebærer at det

bare er rensefisk som er oppdrettet i anlegg som behandler sjøvannet, som kan flyttes ut av PD-sonen.

Innenfor PD-sonen er det også smittestatus forskjellig i ulike områder. For eksempel kan områder sør for Stad per dags dato anses fri for SAV2, mens områder nord for Hustadvika kan anses fri for SAV3. Når rensefisk skal flyttes fra et område hvor en av subtype av SAV forekommer, er det behov for at smitterisikoen vurderes før fisken flyttes. Smitterisikoen bør være lav for at rensefisken skal kunne flyttes. Da er smittestatusen i området hvor fisken skal flyttes til avgjørende. Vi foreslår derfor at forbudet i § 9 andre ledd også gjelder flytting fra område der aktuell subtype av SAV forekommer til område fri for den aktuelle subtypen av SAV.

Basert på dagens smittestatus innebærer forslaget at rensefisk fra akvakulturanlegg med ubehandlet sjøvann, ikke kan flyttes sørover over Stadt. Den kan heller ikke flyttes nordover over Hustadvika.

Vi har ikke en tilstrekkelig oversikt over dagens omsetnings- og flyttemønster for rensefisk til å kunne forutsi hvor store konsekvenser forslaget vil få for flytting av rensefisk. Vi ber derfor spesielt om høringsinstansenes innspill og synspunkter på dette.

I tillegg foreslår vi endringer til transportforskriften som setter krav til at rensefisk skal underlegges samme krav til transport som for settefisk.

4. Konsekvensutredning

Konsekvensene av spredning av smitte fra områder med PD til områder fri for PD er stor. Sannsynligheten for spredning av PD ved flytting av rensefisk er mindre enn ved flytting av fisk som er mottakelig for PD. Smittestatusen i området rensefisken flyttes fra er likevel avgjørende for hvor stor sannsynlighetene er for spredning av PD ved flytting og transport av rensefisk. Vi mener at forslag til endringer i krav til flytting og transport av rensefisk ivaretar nødvendige hensyn til å redusere sannsynligheten for smittespredning.

Vi har ikke en tilstrekkelig oversikt over dagens omsetnings- og flyttemønster for rensefisk til å kunne forutsi hvor store konsekvenser forslaget vil få for flytting og transport av rensefisk. Vi ber derfor spesielt om høringsinstansenes innspill og synspunkter på dette.

Forslaget om å innskrenke muligheten for unntak fra karantenekravet for brønnbåter i § 20 a tredje ledd vil først og fremst få konsekvenser for større aktører som har anlegg i en av overvåkingssonene, og som baserer driften på transport av slaktefisk til et slakteri innenfor PD-sonen. Det gjelder særlig anlegg som i dag er omfattet av den midlertidige forskriften om kontrollområde for PD i Flatanger, Fosnes, Namsos, Nærøy, Vikna, Leka, Bindal, Brønnøy og Sømna. Etter en transport av slaktefisk inn til PD-sonen, vil brønnbåten måtte gå i karantene før den kan ta inn ny fisk utenfor PD-sonen. Dette gjelder også når den har hatt andre oppdrag med håndtering av laksefisk innenfor PD-sonen. Det gjør at utslakting kan ta lenger tid enn den gjør i dag. Det binder opp brønnbåtkapasitet, og kan derfor gå ut over den tilgjengelige beredskapen. Det gir også oppdretterne mindre fleksibilitet.

Mindre aktører som baserer driften på at fisken skal slaktes lokalt vil trolig ikke bli berørt av forslaget.

Konsekvensen kan også være redusert etterspørsel etter slaktekapasitet i PD-sonen. Det kan i ytterste konsekvens medføre nedskaleringer og permitteringer for disse slakteriene. Denne slaktekapasiteten må i tilfelle bygges opp utenfor PD-sonen.

Vi ber om høringsinstansenes innspill og synspunkter. Spesielt ønsker vi innspill om konsekvensene av at karantenekravet vil gjelde i flere tilfeller enn i dag. Dersom noen oppdrettere, brønnbåtredier eller slakterier blir særlig rammet, er vi interessert i å høre om det.

5. Høringssvar

Høringssvar sendes inn via lenke på Mattilsynets nettside: [Forslag til endring i krav til transport av fisk knyttet til PD](#)

Høringsfristen er 11. februar 2019.

Med hilsen

Elisabeth Wilmann

Direktør – Fisk og sjømat

*Dette dokumentet er elektronisk godkjent og sendes uten signatur.
Dokumenter som må ha signatur blir i tillegg sendt i papirversjon.*

Vedlegg:

- Forslag til forskrift om endring i forskrift om transport av akvakulturdyr
- Forslag til forskrift om endring i forskrift om tiltak for å forebygge, begrense og bekjempe PD hos akvakulturdyr
- Brev datert 19.2.2018 fra Veterinærinstituttet om faglig begrunnelse for testing av rensefisk for SAV